

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

SPECIALE ONDERWIJSLEERMIDDELEN (SOL)

Jaarverslag 2013 en 2014

AGODI
AGENTSCHAP VOOR
ONDERWIJSDIENSTEN

www.onderwijs.vlaanderen.be

Eindredactie

Daphne Rombauts

AgODi Basisonderwijs, DKO en CLB. Scholen en leerlingen

Met medewerking van

An Segers, Evelien Vanderheyden en Cindy Vanitterbeek

AgODi Basisonderwijs, DKO en CLB. Scholen en leerlingen

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens

Administrateur-generaal

Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)

Koning Albert II-laan 15

1210 Brussel

Lay-Out en fotografie

Kim Baele

Depotnummer

D/2016/3241/085

Inhoud

INLEIDING.....	3
BASIS-, SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS, VOLWASSENENONDERWIJS EN BASESEDUCATIE	4
AANVRAGEN EN KENMERKEN VAN LEERLINGEN/STUDENTEN/CURSISTEN.....	5
1. Aantal aanvragen	5
2. Verdeling aanvragen per niveau	6
3. Verdeling aanvragers per onderwijsnet, niveau en geslacht (zonder tolkondersteuning)...	8
4. Verdeling aanvragers per fusiegemeente voor 2013 en 2014 (zonder tolkondersteuning)	10
DOVENTOLKONDERSTEUNING EN KOPIEËN VAN NOTITIES VAN MEDESTUDENTEN.....	14
1. Tolkuren Vlaamse Gebarentaal (VGT)	15
2. Schrijftolkuren (ST).....	16
3. Evolutie gemiddeld aantal tolkuren.....	17
4. Kopieën notities medestudenten	18
FINANCIËEL OVERZICHT 2013 EN 2014	21
1. Beschikbare middelen.....	22
2. Bestedingen van de beschikbare middelen	22
3. Gebruik van het krediet per doelgroep	24
4. Evolutie van de beschikbare middelen	25
5. Recuperaties apparatuur	26
BEHEERSCOMITÉ SPECIALE ONDERWIJSLEERMIDDELEN	27
CONCLUSIES EN BELEIDSAANBEVELINGEN	29

Inleiding

De cel Speciale Onderwijsleermiddelen (SOL) van het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) kent hulpmiddelen toe aan leerlingen met een handicap die de lessen volgen in een basisschool of een secundaire school voor gewoon onderwijs, aan studenten uit het hoger onderwijs en aan cursisten uit de basiseducatie en het volwassenenonderwijs. De decretale basis is te vinden in het onderwijsdecreet VII.

'Speciale onderwijsleermiddelen' zijn hulpmiddelen die personen met een handicap toelaten om het onderwijsleerproces in een gewone school te volgen en die de beperkingen geheel of gedeeltelijk opheffen.

De speciale onderwijsleermiddelen omvatten onder andere **technische apparatuur**, zoals een leesloep of brailleleesregel, **ergonomisch meubilair** of **omzettingen** van leerboeken en studiemateriaal in (digitale) braille of grootletterdruk. Ook de kosten voor herstellingen van toegekende hulpmiddelen kunnen in aanmerking komen voor financiering. Een nominatieve lijst met hulpmiddelen die in aanmerking komen voor financiering bestaat niet.

Speciale onderwijsleermiddelen kunnen in het volwassenenonderwijs niet gebruikt worden voor de aankoop of herstelling van technische hulpmiddelen, zoals technische apparatuur en ergonomisch meubilair.

De toegekende hulpmiddelen (voor zover het over concreet materiaal gaat) blijven eigendom van AgODi, maar de onderwijsinstelling is verantwoordelijk voor het beheer ervan. Aangekochte hulpmiddelen kunnen wel worden doorgegeven aan andere leerlingen/studenten. AgODi staat in voor de opvolging en de overdracht van de aangekochte technische hulpmiddelen.

Het grootste deel van de beschikbare middelen gaat naar de ondersteuning van leerlingen, studenten en cursisten met een auditieve handicap. Deze ondersteuning bestaat uit de financiering van **tolkuren Vlaamse Gebarentaal, schrijftolkuren** en de financiering van **kopieën van notities van medestudenten**.

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) financiert technische hulpmiddelen die naast de schoolse situatie ook in een ruimere sociale context gebruikt kunnen worden en gemakkelijk verplaatsbaar zijn van de school naar de thuissituatie.

De doelgroep van de speciale onderwijsleermiddelen zijn personen met een handicap. Leerlingen, studenten of cursisten met leerstoornissen komen hiervoor niet in aanmerking. Voor deze doelgroep neemt het beleidsdomein Onderwijs en Vorming andere initiatieven zoals de financiering van ADIBib, waar schoolboeken digitaal worden bewerkt, en de financiering van dyslexiesoftware.

**Basis-, secundair en hoger onderwijs
Volwassenenonderwijs en basiseducatie**

Aanvragen en kenmerken van leerlingen/studenten/cursisten

1. Aantal aanvragen

AgODi ontving **997 aanvragen in 2013**, waarvan:

- 757 aanvragen voor speciale onderwijsleermiddelen, exclusief tolkuren
- 161 aanvragen voor ondersteuning door een tolk Vlaamse Gebarentaal
- 92 aanvragen voor ondersteuning door een schrijftolk

Opmerkingen:

- de cijfers over de aanvragen tolkondersteuning hebben betrekking op het schooljaar 2013-2014
- van de aanvragers deden 22 leerlingen/studenten/cursisten een aanvraag voor zowel gebarentaal- als schrijftolkuren.

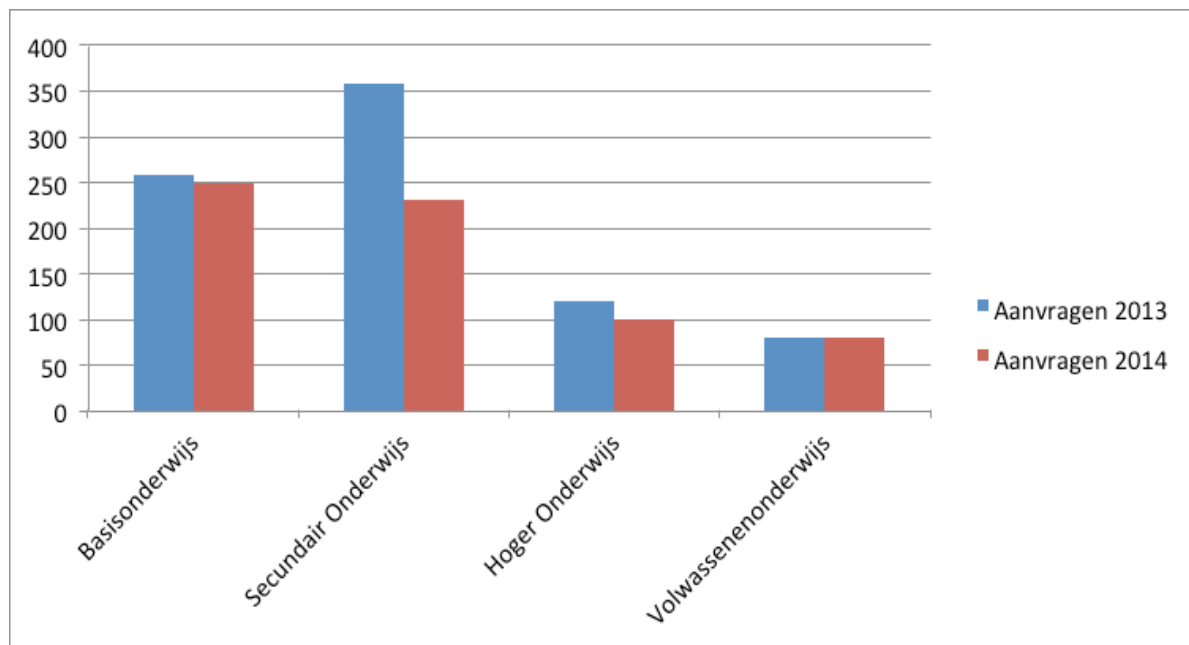
AgODi ontving **876 aanvragen in 2014**, waarvan:

- 594 aanvragen voor speciale onderwijsleermiddelen, exclusief tolkuren
- 147 aanvragen voor ondersteuning door een tolk Vlaamse Gebarentaal
- 87 aanvragen voor ondersteuning door een schrijftolk

Opmerkingen:

- de cijfers over de aanvragen tolkondersteuning hebben betrekking op het schooljaar 2014-2015
- van de aanvragers deden 21 leerlingen/studenten/cursisten een aanvraag voor zowel gebarentaal- als schrijftolkuren.

2. Verdeling aanvragen per niveau

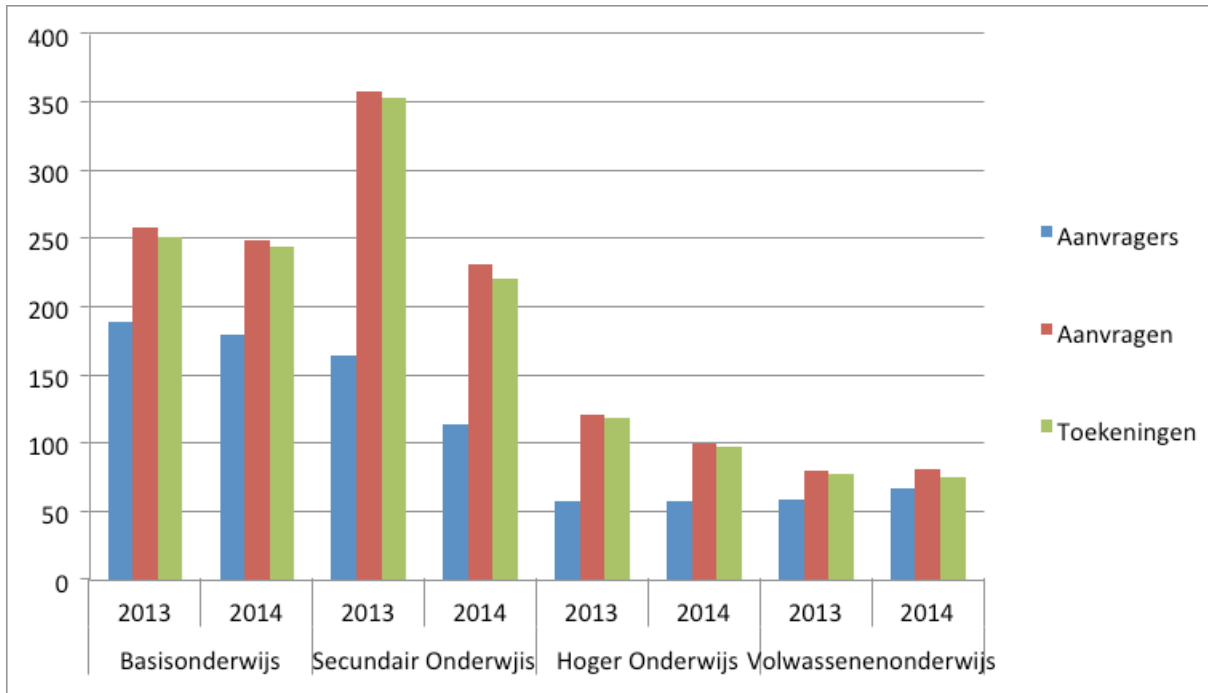
Figuur 1: Aantal aanvragen per niveau

Uit de vorige figuur blijkt dat in 2013 de meeste aanvragen voor speciale onderwijsleermiddelen gedaan werden voor leerlingen uit het secundair onderwijs. In 2014 daarentegen daalt het aantal aanvragen voor dit onderwijsniveau en hebben de meeste aanvragen betrekking op leerlingen uit het basisonderwijs. Globaal bekeken werden er in 2014 157 aanvragen minder ingediend dan het voorgaande jaar. We hebben daar geen verklaring voor.

Onderstaande tabel toont naast het aantal aanvragen ook het aantal leerlingen/studenten/cursisten die een aanvraag deden. Het aantal toekenningen geeft weer hoeveel aanvragen resulteerden in een positieve beslissing (hetzij een nieuwe toekenning, hetzij de recuperatie van een eerder aangekocht hulpmiddel). Niet opgenomen in deze aantallen zijn de negatieve of uitgestelde beslissingen.

	2013			2014		
		Aanvragen	Toekenningen		Aanvragen	Toekenningen
Basis	188	257	250	180	249	244
Secundair	164	358	353	114	231	220
Hoger	57	121	119	57	100	97
VWO	14	21	21	10	14	14
Totaal	423	757	743	361	594	575
	+ 253 aanvragen tolkondersteuning			+ 234 aanvragen tolkondersteuning		

Figuur 2: Aantal leerlingen/studenten/cursisten en aanvragen per onderwijsniveau

We zien dat in 2014 het globale aantal leerlingen en het aantal aanvragen daalde. Een leerling/student/cursist diende in 2014 gemiddeld 1,58 aanvragen in. Ook het aantal aanvragen voor tolkondersteuning daalde in 2014 met 7,5% t.o.v. 2013.

In het algemeen kan men stellen dat per onderwijsniveau het aantal aanvragers, aanvragen en toekenningen stabiel blijft. Het secundair onderwijs vormt hier de uitzondering.

Het aantal leerlingen dat in het secundair onderwijs een aanvraag indiende, daalde van 164 in 2013 naar 114 in 2014. De oorzaak is onbekend. Een logisch gevolg daarvan is dat het aantal aanvragen en toekenningen ook sterk daalde. In 2013 kregen we 358 aanvragen voor leerlingen in het secundair onderwijs, in 2014 waren er maar 231. Het aantal aanvragen en toekenningen daalde weliswaar evenredig, want in 2013 werd 99% van de aanvragen positief beantwoord, in 2014 95%. In het hoger onderwijs is er ook een kleine schommeling te zien. Het aantal studenten met een aanvraag bleef stabiel. Maar in 2014 werden 17,35% minder aanvragen ingediend dan in 2013.

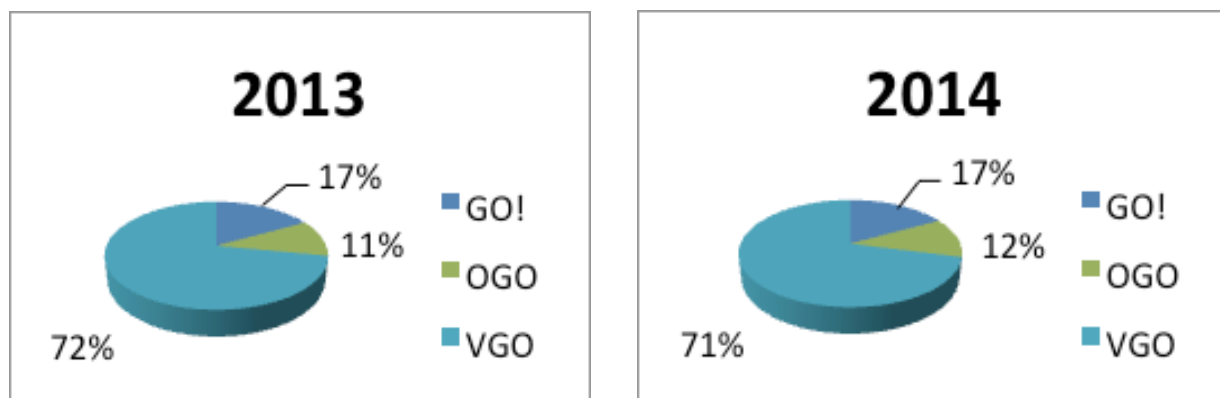
3. Verdeling aanvragers per onderwijsnet¹, niveau en geslacht (zonder tolkondersteuning²)*

Basis- en secundair onderwijs

	2013							2014						
	GO!		OGO		VGO		To-taal	GO!		OGO		VGO		To-taal
	M	V	M	V	M	V		M	V	M	V	M	V	
Kleuteronderwijs	7	1	5	3	25	24	65	4	0	5	3	29	17	58
Lager onderwijs	14	12	15	7	43	35	126	11	15	9	11	48	31	125
Secundair onderwijs	18	7	6	4	72	59	166	16	4	4	1	56	32	113
Totaal**	17%		11%		72%		357	17%		12%		71%		296

* Het hoger onderwijs en volwassenenonderwijs zijn niet mee opgenomen in deze tabel omdat deze onderwijsniveaus niet worden onderverdeeld per onderwijsnet. U vindt de opdeling per niveau en geslacht in een tabel hieronder.

** Er zijn in 2013 352 en in 2014 294 leerlingen die één of verscheidene aanvragen – andere dan tolkondersteuning – indienden. Omdat beide kalenderjaren over twee schooljaren lopen, zijn er aanvragers die in dit rapport in verscheidene niveaus en/of netten meegeteld worden als gevolg van een schoolverandering of door de overgang naar een ander onderwijsniveau.

Figuur 3: Aantal leerling per onderwijsnet

Uit figuur 3 kan men afleiden dat de grootste groep leerlingen uit het Gesubsidieerd Vrij Onderwijs (VGO) komt.

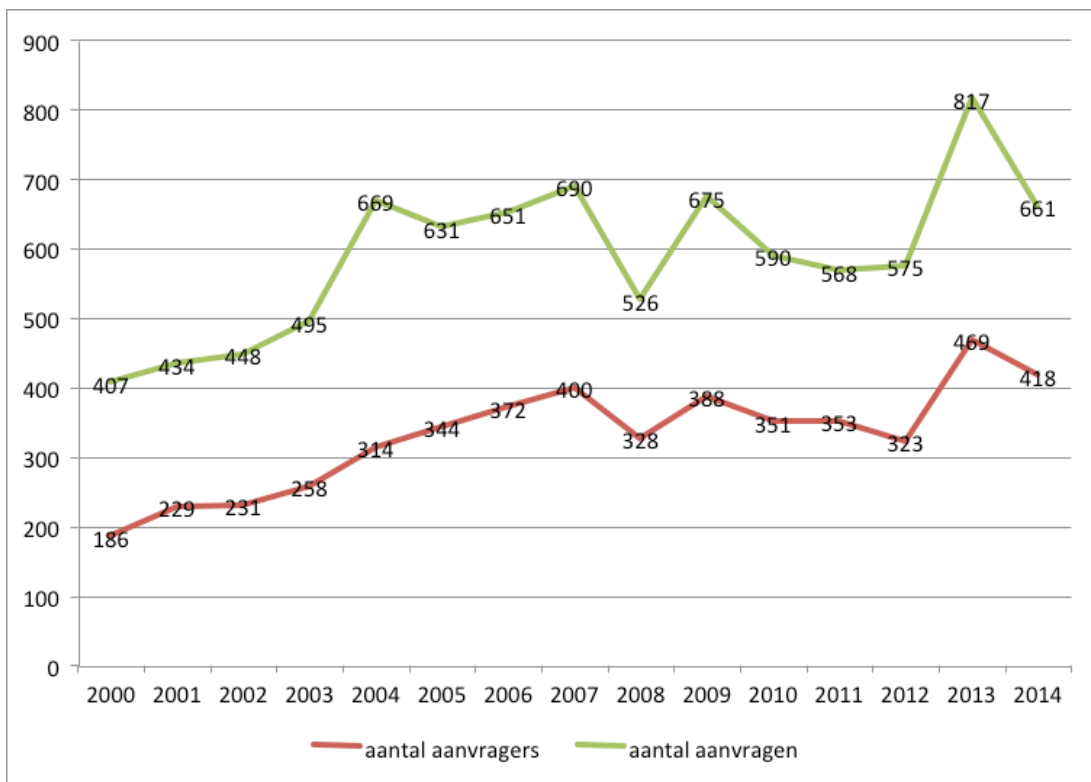
1 Legende: GO!: Gemeenschapsonderwijs; OGO: Officieel Gesubsidieerd Onderwijs; VGO: Gesubsidieerd Vrij Onderwijs.

2 De leerlingen/studenten die tolkondersteuning vroegen, werden niet opgenomen in dit overzicht.

Hoger onderwijs en volwassenenonderwijs

	2013			2014		
	M	V		M	V	
Hoger onderwijs	26	31	57	27	30	57
Volwassenonderwijs	3	11	14	4	6	10
Totaal	41%	59%	71	45%	55%	67

Evolutie aantal aanvragers en aanvragen voor alle onderwijsniveaus

Figuur 4: Evolutie aantal leerlingen, studenten en cursisten en aantal aanvragen

Deze figuur geeft voor de laatste vijftien jaar de evolutie van het aantal leerlingen, studenten en cursisten die een aanvraag indienden, weer. Daarnaast bevat de figuur de evolutie van het aantal aanvragen.

We zien dat het aantal leerlingen en het aantal aanvragen in 2013 een piek kent. In 2014 daalt zowel het aantal leerlingen als het aantal aanvragen. De oorzaak hiervan is onbekend.

De komende jaren zal duidelijk worden in welke mate het M-decreet een impact heeft op het aantal aanvragers en aanvragen voor speciale onderwijsleermiddelen in het gewoon onderwijs. Het M-decreet gaat van start op 1 september 2015.

4. Verdeling aanvragers per fusiegemeente voor 2013 en 2014 (zonder tolkondersteuning)

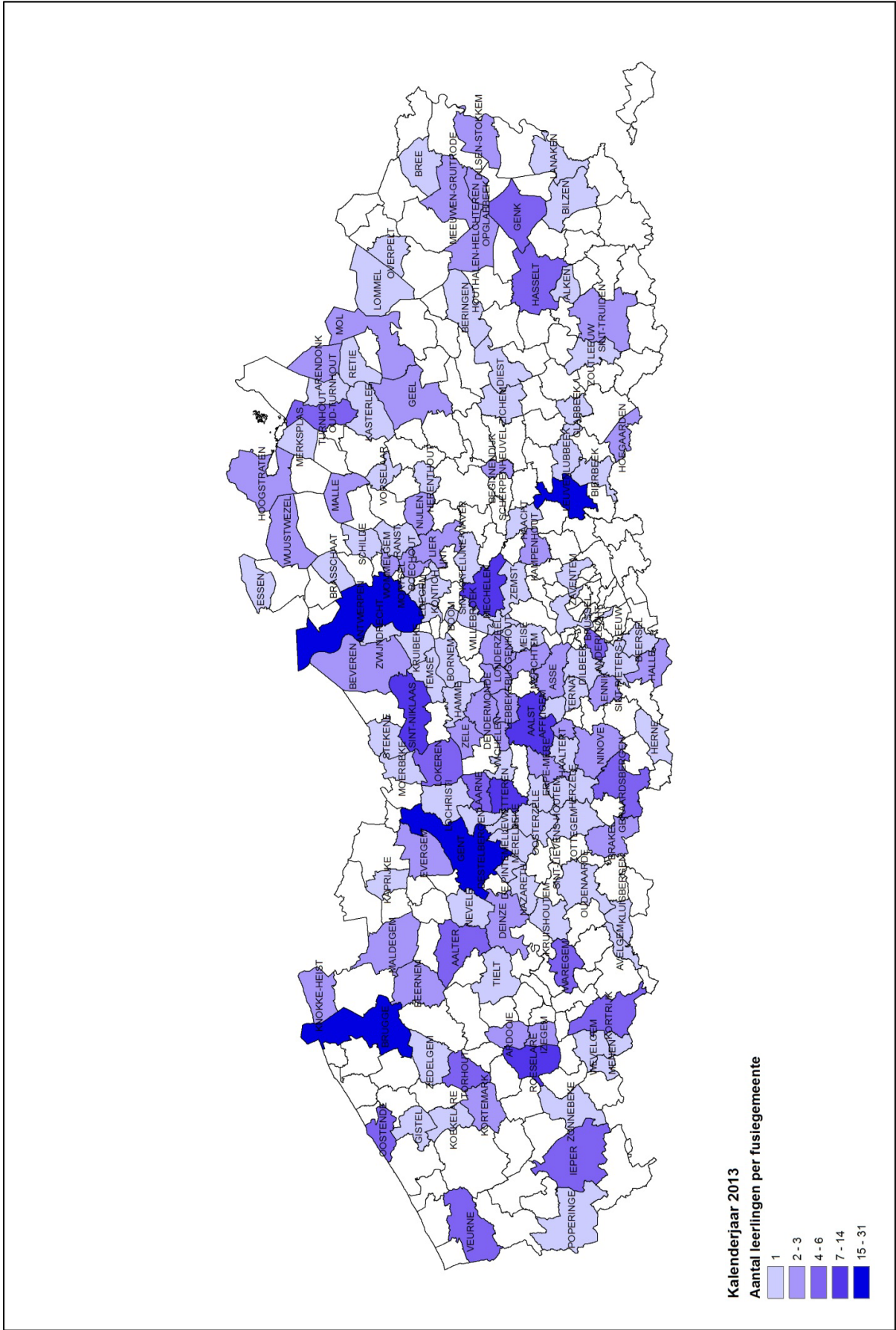
Op de kaarten pagina 12 en 13 ziet u de spreiding van de aanvragers over Vlaanderen. Zowel voor 2013 als voor 2014 is er een concentratie van aanvragers merkbaar in Leuven, Gent en Antwerpen.

Top 10 van fusiegemeenten met meeste aanvragers in 2013

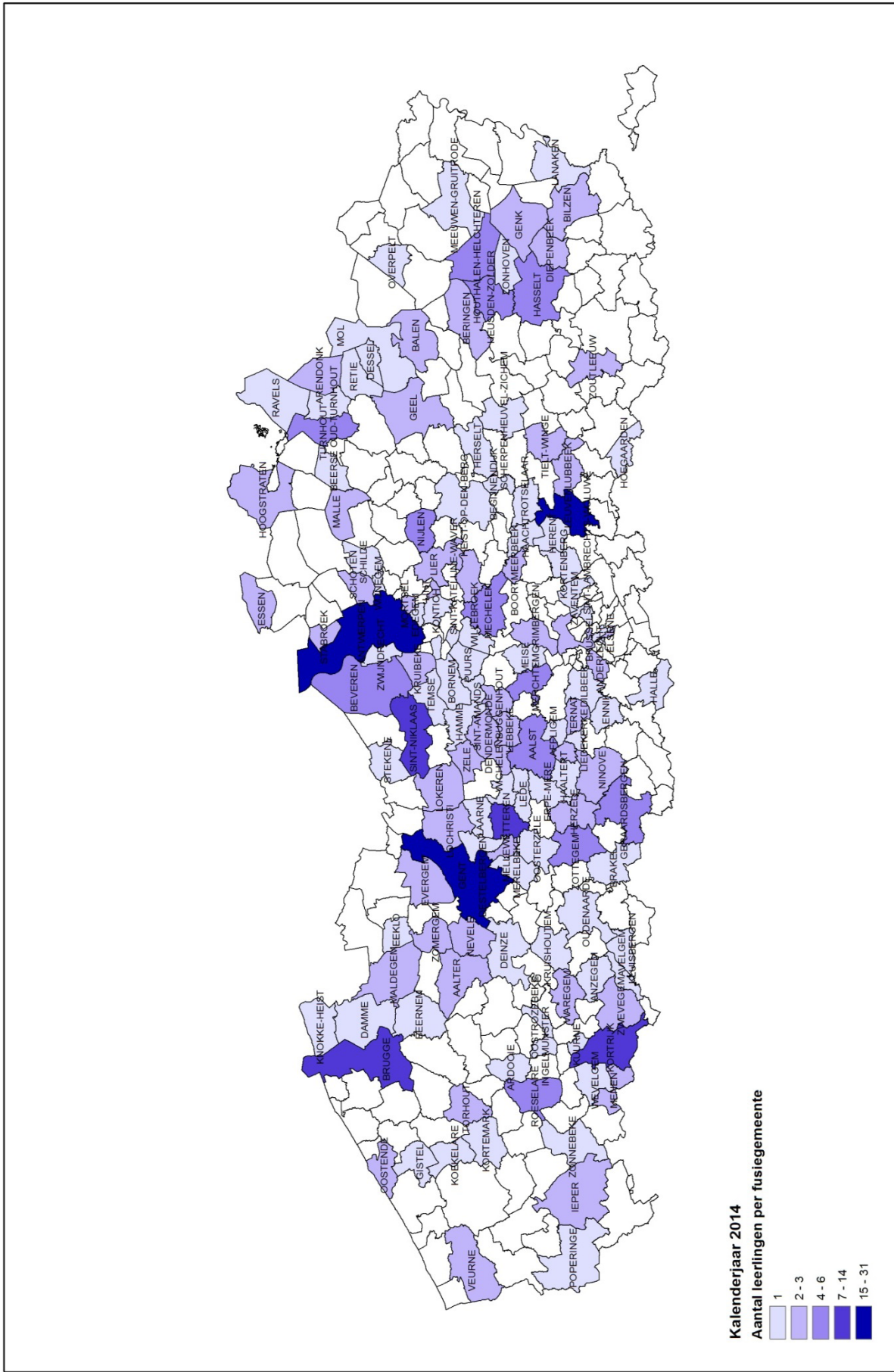
	Fusiegemeente	Aantal aanvragers
1	Leuven	28
2	Gent	22
3	Antwerpen	18
4	Brugge	17
5	Sint-Niklaas	10
6	Mechelen	9
	Aalst	9
	Wetteren	9
7	Roeselare	7
8	Kortrijk	6
	Hasselt	6
9	Turnhout	5
	Ieper	5
	Geraardsbergen	5
	Laarne	5
10	Anderlecht	4
	Torhout	4
	Waregem	4
	Oostende	4
	Veurne	4
	Aalter	4
	Lokeren	4
	Genk	4

Top 10 van fusiegemeenten met meeste aanvragers in 2014

	Fusiegemeente	Aantal aanvragers
1	Leuven	31
2	Gent	25
	Antwerpen	25
3	Sint-Niklaas	14
4	Brugge	13
5	Kortrijk	11
6	Wetteren	10
7	Zottegem	6
	Turnhout	6
	Hasselt	6
8	Aalst	5
	Nijlen	5
9	Roeselare	4
	Merchtem	4
	Houthalen-Helchteren	4
	Beveren	4
	Geraardsbergen	4
	Heusden-Zolder	4
	Mechelen	4
10	Lier	3
	Evergem	3
	Veurne	3
	Melle	3
	Zele	3
	Anderlecht	3
	Essen	3
	Genk	3
	Lubbeek	3
	Brussel	3
	Nevele	3
	Torhout	3

Figuur 5

Figuur 6

Doventolkondersteuning en kopieën van notities van medestudenten

Leerlingen, studenten en cursisten met een auditieve handicap die les volgen in het gewoon onderwijs komen in aanmerking voor door de overheid gefinancierde **tolkuren Vlaamse Gebarentaal en/of schrijftolkuren**.

Sinds september 2013 worden ook in het basisonderwijs tolkuren toegekend. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan en de procedure om deze tolkuren bij AgODi aan te vragen worden voor het basis-, secundair en hoger onderwijs beschreven in de omzendbrief 'Ondersteuning van leerlingen/studenten met een auditieve handicap in het gewoon voltijds secundair en hoger onderwijs'³. Voor het volwassenenonderwijs is er de omzendbrief 'Speciale onderwijsleermiddelen in het volwassenenonderwijs'⁴.

De school voor gewoon onderwijs is verantwoordelijk voor de organisatie en de uitvoering van de door AgODi toegekende tolkuren Vlaamse Gebarentaal binnen onderwijs. De tolk wordt aangevraagd bij het tolkenbureau CAB (Vlaamse Communicatie Assistentie Bureau voor Doven vzw) dat in Vlaanderen verantwoordelijk is voor het uitsturen en uitbetalen van de tolken Vlaamse Gebarentaal.

Om alle leerlingen, studenten en cursisten een optimale ondersteuning te kunnen bieden, werd het aantal uren dat door de Vlaamse overheid wordt toegekend en door het CAB wordt bemiddeld, stelselmatig opgetrokken. **De laatste jaren blijkt steeds meer dat één van de knelpunten de invulling van de tolkuren is.** Er kunnen in Vlaanderen moeilijk voldoende tolken Vlaamse Gebarentaal worden gevonden om alle noden binnen de onderwijssector in te vullen. Sinds september 2008 kunnen de centra voor Volwassenenonderwijs ook de opleiding Vlaamse Gebarentaal organiseren. Zo probeert men het tekort aan tolken Vlaamse Gebarentaal enigszins weg te werken.

Meer informatie over o.a. het aantal uren Vlaamse Gebarentaal dat getolkt werd in 2013 en 2014, vindt u in het statistisch jaaroverzicht van het CAB, via <http://www.cabvlaanderen.be/>.

Voor leerlingen, studenten en cursisten die gebruik maken van een schrijftolk, ontvangen de onderwijsinstellingen een bedrag en gaan de aanvragers zelf op zoek naar een geschikte schrijftolk die aan de bestaande diplomavooraanvragen moet voldoen.

Tolkgebruikers en andere niet-horende leerlingen, studenten en cursisten kunnen eveneens de terugbetaling van **kopieën van notities van medestudenten** aanvragen. Voor deze toekenningen wordt een maximumbedrag gehanteerd:

- Leerlingen van het secundair onderwijs krijgen per schooljaar maximaal 75 euro toegekend
- Studenten van het hoger onderwijs krijgen per academiejaar maximaal 100 euro toegekend
- Cursisten in het volwassenenonderwijs krijgen per semester maximaal 37,50 euro per cursist toegekend.

³ Omzendbrief NO/2009/02, te vinden via <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14091>

⁴ Omzendbrief VWO/2009/01, te vinden via <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14092>

1. Tolkuren Vlaamse Gebarentaal (VGT)

Voor het school-/academiejaar 2013-2014:

- 142 leerlingen/studenten/cursisten vroegen tolkuren VGT aan
- 128 leerlingen/studenten/cursisten ontvingen effectief tolkuren VGT

Voor het school-/academiejaar 2014-2015:

- 147 leerlingen/studenten/cursisten vroegen tolkuren VGT aan
- 140 leerlingen/studenten/cursisten ontvingen effectief tolkuren VGT

Er waren ook aanvragen die niet toegekend werden. Het ging hier om onvolledige aanvragen die niet vervolledigd werden of om leerlingen/studenten/cursisten die niet aan de medische voorwaarden voldeden.

Aantal aanvragers VGT per geslacht en per niveau

	2013-2014			2014-2015		
	M	V	Totaal	M	V	Totaal
Basisonderwijs	8	6	14	12	10	22
Secundair onderwijs	30	28	58	25	32	57
Hoger onderwijs	6	8	14	11	9	20
Volwassenonderwijs	17	25	42	18	23	41
Totaal	61	67	128	66	74	140

Uit de bovenstaande tabel blijkt in het algemeen een stijging van het aantal tolkgebruikers VGT over de schooljaren heen. In het basisonderwijs en hoger onderwijs ziet men zelfs een sterke stijging van ongeveer 50%. In het secundair onderwijs en volwassenenonderwijs blijft het aantal aanvragers stabiel.

Aantal aangevraagde en toegekende tolkuren VGT per niveau

	Totaal pakket 2013 – 2014		Totaal pakket 2014 - 2015	
	Aangevraagde uren	Toegekende uren	Aangevraagde uren	Toegekende uren
Basisonderwijs	7.335	5.881	9.571	5.911
Secundair onderwijs	36.545	30.544	31.179	20.888
Hoger onderwijs	6.877	4.285	7.680	4.743
Volwassenonderwijs	9.176	6.138	13.411	6.810
Totaal	59.933	46.848	61.841	38.352

Ondanks de jaarlijkse verhoging van het totale pakket aan beschikbare tolkuren VGT, volstaat dit niet om volledig te voldoen aan de stijgende vraag naar tolkuren. Een belangrijke reden is dat er onvoldoende tolken VGT zijn. Daarom adviseert AgODi om te investeren in het aantrekkelijker maken van het beroep van een tolk VGT.

Aantal aangevraagde uren bij het CAB en effectief ingevulde tolkuren

	Aangevraagde uren bij CAB	Effectief ingevulde uren
2013-2014	29.328,5	26.608,5
2014-2015	35.658,5	28.382

Naast het gegeven dat we niet kunnen voldoen aan het steeds stijgende aantal gevraagde tolkuren, kan men uit deze cijfers van het Vlaams Communicatie en Assistentie Bureau voor Doven vzw (CAB) afleiden dat het aantal aangevraagde tolkuren in praktijk veel lager ligt dan het aantal tolkuren dat wordt aangevraagd bij AgODi. De mogelijke oorzaak is waarschijnlijk ook te wijten aan het tekort aan tolken VGT.

2. Schrijftolkuren (ST)

Voor het school-/academiejaar 2013-2014:

- vroegen 92 leerlingen/studenten/cursisten schrijftolkuren aan
- ontvingen 73 leerlingen/studenten/cursisten effectief schrijftolkuren

Voor het school-/academiejaar 2014-2015:

- vroegen 87 leerlingen/studenten/cursisten schrijftolkuren aan
- ontvingen 81 leerlingen/studenten/cursisten effectief schrijftolkuren

Er waren ook aanvragen die niet toegekend werden. Het ging hier om onvolledige aanvragen die niet vervolledigd werden of om leerlingen/studenten/cursisten die niet aan de medische voorwaarden voldeden.

Aantal aanvragers ST per geslacht en per niveau

	2013-2014			2014-2015		
	M	V	Totaal	M	V	Totaal
Basisonderwijs	2	1	3	1	2	3
Secundair onderwijs	21	21	42	17	25	42
Hoger onderwijs	10	16	26	16	17	33
Volwassenonderwijs	1	1	2	1	2	3
Totaal	34	39	73	35	46	81

Uit deze tabel blijkt dat er vooral in het hoger onderwijs een toename is van het aantal schrijftolkgebruikers. Voor de andere onderwijsniveaus blijft het aantal aanvragers stabiel.

Aantal aangevraagde en toegekende schrijftolkuren per niveau

	Totaal pakket 2013-2014			Totaal pakket 2014-2015		
	Aangevraagde uren	Toegekende uren	Effectief ingevulde uren	Aangevraagde uren	Toegekende uren	Effectief ingevulde uren
Basisonderwijs	593	403	-	1.217	533	-
Secundair onderwijs	12.175	10.168	-	11.474	8.530	-
Hoger onderwijs	10.276	7.917	-	10.370	5.779	-
Volwassenenonderwijs	1.820	1.820	-	985	630	-
TOTAAL	23.044	18.488	8.420	24.046	15.472	10.038,5

Bij de toekenning van de schrijftolkuren wordt hetzelfde toekenningspercentage gehanteerd als bij de tolkuren Vlaamse Gebarentaal. Uit de cijfers kunnen we afleiden dat dit toekenningspercentage voldoende is, aangezien niet alle toegekende uren werden opgebruikt. De oorzaak is mogelijk ook te wijten aan het tekort aan schrijftolken en aan het feit dat de school zelf op zoek moet naar (een) schrijftolk(en).

3. Evolutie gemiddeld aantal tolkuren

Om leerlingen, studenten en cursisten met een auditieve handicap in het gewoon onderwijs voldoende ondersteuning te bieden, heeft men de afgelopen jaren het pakket tolkuren op een realistische (d.w.z. uitvoerbare) wijze verhoogd.

Tot en met schooljaar 2011-2012 werd een maximum per onderwijsniveau gehanteerd:

VGT	2011-2012
Basisonderwijs	-
Secundair onderwijs - ASO	404
Secundair onderwijs - TSO/KSO	360
Secundair onderwijs - BSO	300
Hoger onderwijs	325
Volwassenenonderwijs	*

ST	2011-2012
Basisonderwijs	-
Secundair onderwijs - ASO	145
Secundair onderwijs - TSO/KSO	145
Secundair onderwijs - BSO	145
Hoger onderwijs	145
Volwassenenonderwijs	*

* In het volwassenenonderwijs wordt er rekening gehouden met het aantal lestijden per module

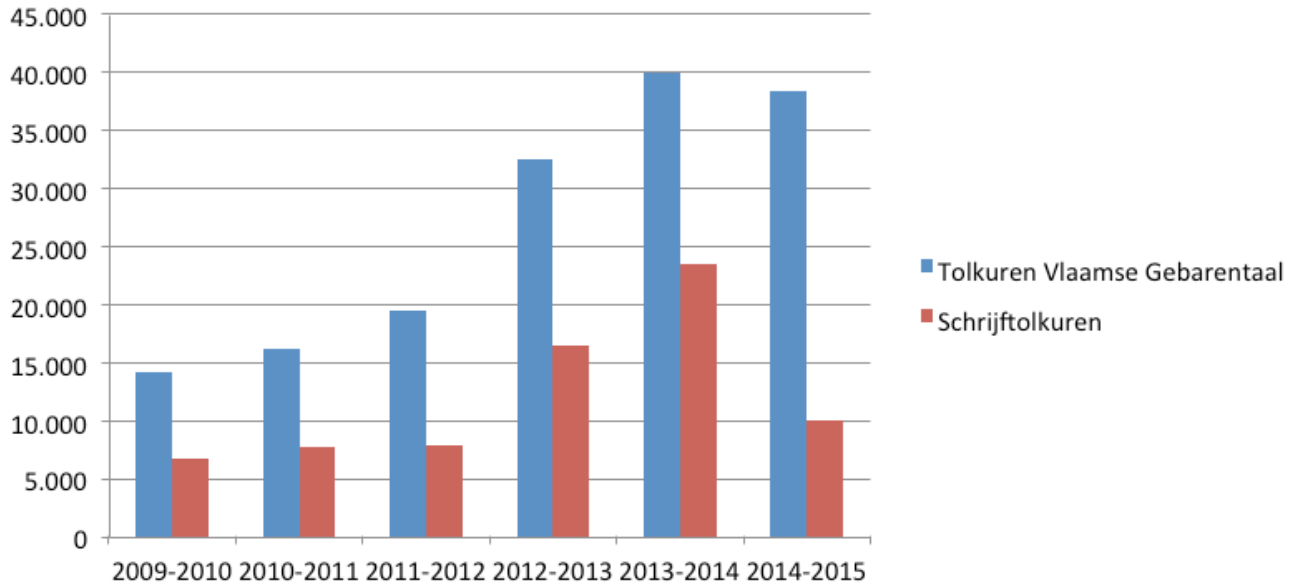
Vanaf het schooljaar 2012-2013 werd dat maximum losgelaten. Vanaf dan hanteren we per onderwijsniveau volgende maxima:

Maximaal aantal te verdelen uren, berekend op het maximale aantal lesuren, per lesniveau	
Basisonderwijs	1.008*
Secundair onderwijs - ASO	1.024
Secundair onderwijs - TSO/KSO	1.088
Secundair onderwijs - BSO	1.152
Hoger onderwijs	600
Volwassenenonderwijs	Totaal aantal lestijden

* Leerlingen uit het basisonderwijs komen pas vanaf 1 september 2013 in aanmerking voor tolkondersteuning

Als het totale aantal aangevraagde tolkuren groter was dan het totale aantal beschikbare tolkuren dan werd een maximumpercentage toegepast dat rond de 70% tolkondersteuning per onderwijsniveau ligt.

In de onderstaande figuur ziet u de evolutie van het aantal beschikbare tolkuren.

Figuur 7: Evolutie aantal beschikbare tolkuren

In 2012 werd een subsidiebesluit opgemaakt met het Vlaams Communicatie en Assistentie Bureau voor Do-ven vzw (CAB) voor de bemiddeling van 32.600 tolkuren VGT tijdens het schooljaar 2012-2013 en de bemid-deling van 40.000 tolkuren VGT tijdens het schooljaar 2013-2014. Omdat de tolkuren niet allemaal werden ingevuld, kon de overeenkomst met het CAB verlengd worden tot en met het schooljaar 2014-2015. Voor het tweede semester van het schooljaar 2014-2015 werd een bijkomende subsidie gegeven voor 15.599 extra uren VGT.

4. Kopieën notities medestudenten

In 2013 ontvingen 48 leerlingen/studenten/cursisten naast tolkuren nog een toekenning voor kopieën van notities van medestudenten voor een totaalbedrag van 3.971,68 euro.

In 2014 ontvingen 40 leerlingen/studenten/cursisten naast tolkuren nog een toekenning voor kopieën van notities van medestudenten voor een totaalbedrag van 3.785,5 euro.

Aantal leerlingen/studenten/cursisten

	2012	2013	2014
Secundair onderwijs	18	28	11
Hoger onderwijs	14	15	27
Volwassenenonderwijs	1	15	9
Totaal	33	58	47

Budget

	2012	2013	2014
Secundair onderwijs	1.289,25	1.997,50	748
Hoger onderwijs	1.120	1.411,68	2.700
Volwassenenonderwijs	37,5	562,5	337,5
Totaal	2.446,75	3.971,68	3.785,5

Gemiddeld bedrag per leerling/student/cursist

	2012	2013	2014
Aantal leerlingen/studenten/cursisten	33	58	47
Totaal bedrag	2.446,75	3.971,68	3.785,5
Gemiddeld bedrag	74,14	68,48	80,54

Uit deze cijfers blijkt dat het aantal aanvragers van kopieën van notities van medestudenten in 2013 een sterke stijging kende ten opzichte van 2012. In 2014 daalde het aantal aanvragers weer licht. Het gemiddelde bedrag per leerling/student/cursist stijgt in 2014 sterk ten opzichte van 2013 en 2012. Ook is er een aanzienlijke variatie van schooljaar tot schooljaar. De verklaring hiervoor is dat er per onderwijsniveau een ander maximumbedrag is vastgelegd.

Financieel 2013-2014

1. Beschikbare middelen

Voor het kalenderjaar 2013 bedroeg het beschikbaar krediet voor toekenningen van speciale onderwijsleermiddelen aan personen met een handicap 1.549.000 euro. Voor 2014 was dit 1.522.000 euro.

In 2012 werd voor de schooljaren 2012-2013 en 2013-2014 een subsidiebesluit opgemaakt met het Vlaams Communicatie en Assistentie Bureau voor Doven vzw (CAB) voor tolkuren Vlaamse Gebarentaal in het onderwijs. In dit besluit werd 3.326.000 euro voorzien. Daardoor werden er in 2013 geen middelen van het beschikbaar krediet aangewend voor tolkondersteuning Vlaamse Gebarentaal.

Omdat niet alle tolkuren werden ingevuld, kon de overeenkomst met het CAB verlengd worden tot en met het schooljaar 2014-2015. Voor het eerste semester waren er nog voldoende middelen in het huidige subsidiebesluit. Voor het tweede semester van het schooljaar 2014-2015 werd in 2014 een bijkomende subsidie van 838.278 euro vastgelegd vanuit het beschikbaar krediet voor toekenningen van speciale onderwijsleermiddelen.

2. Bestedingen van de beschikbare middelen

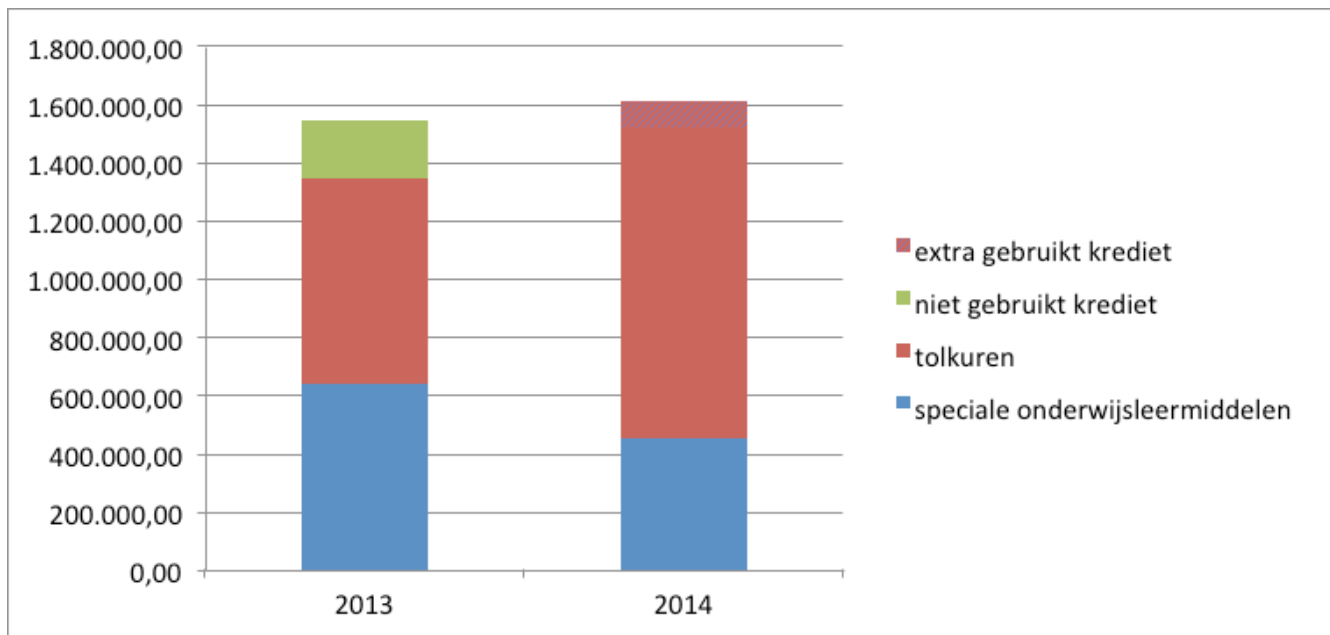
	2013	2014
A. Speciale onderwijsleermiddelen, exclusief tolkuren		
· Voor de leerlingen/studenten/cursisten met een auditieve handicap		
Kopieën notities medestudenten	€ 3.971,68	€ 3.795,50
· Voor de leerlingen/studenten/cursisten met een visuele handicap		
Aanpassingen lesmateriaal in braille	€ 246.291,22	€ 124.152,39
Aanpassingen lesmateriaal in grootletterdruk op maat	€ 204.931,44	€ 156.191,60
Kopieën notities medestudenten en vergrotende kopieën	€ 11.418,49	€ 49.944,96
Technische hulpmiddelen voor blinden	€ 17.250,01	€ 3.836,90
Technische hulpmiddelen voor slechtzienden	€ 124.516,17	€ 75.099,77
· Voor de leerlingen/studenten/cursisten met een fysieke handicap		
Aanpassingen lesmateriaal in digitale vorm	€ 4.223,91	€ 0,00
Kopieën notities medestudenten	€ 519,82	€ 6,58
Technische hulpmiddelen	€ 28.101,00	€ 35.942,70
· Herstellingen technische hulpmiddelen	€ 3.360,29	€ 4.542,19
Totaal speciale onderwijsleermiddelen, exclusief tolkuren	€ 641.223,74	€ 453.512,59

B. Tolkuren		
1. Tolkuren Vlaamse Gebarentaal	€ 0,00*	€ 838.278,00
2. Schrijftolkuren	€ 705.360,00	€ 321.600,00
Totaal tolkuren	€ 705.360,00	€ 1.159.878,00
Totaal speciale onderwijsleermiddelen, inclusief tolkuren	€ 1.346.583,74	€ 1.613.390,59

*Zoals hoger beschreven, werd daarvoor een bedrag van 3.326.000 euro vastgelegd (grotendeels afkomstig van kredieten andere dan speciale onderwijsleermiddelen)

Uit de tabel blijkt dat in 2013 1.346.583,74 euro werd gebruikt van het beschikbare krediet. In 2014 werd er 1.613.390,59 euro gespendeerd aan speciale onderwijsleermiddelen.

Figuur 8: Gebruikt krediet in 2013 en 2014

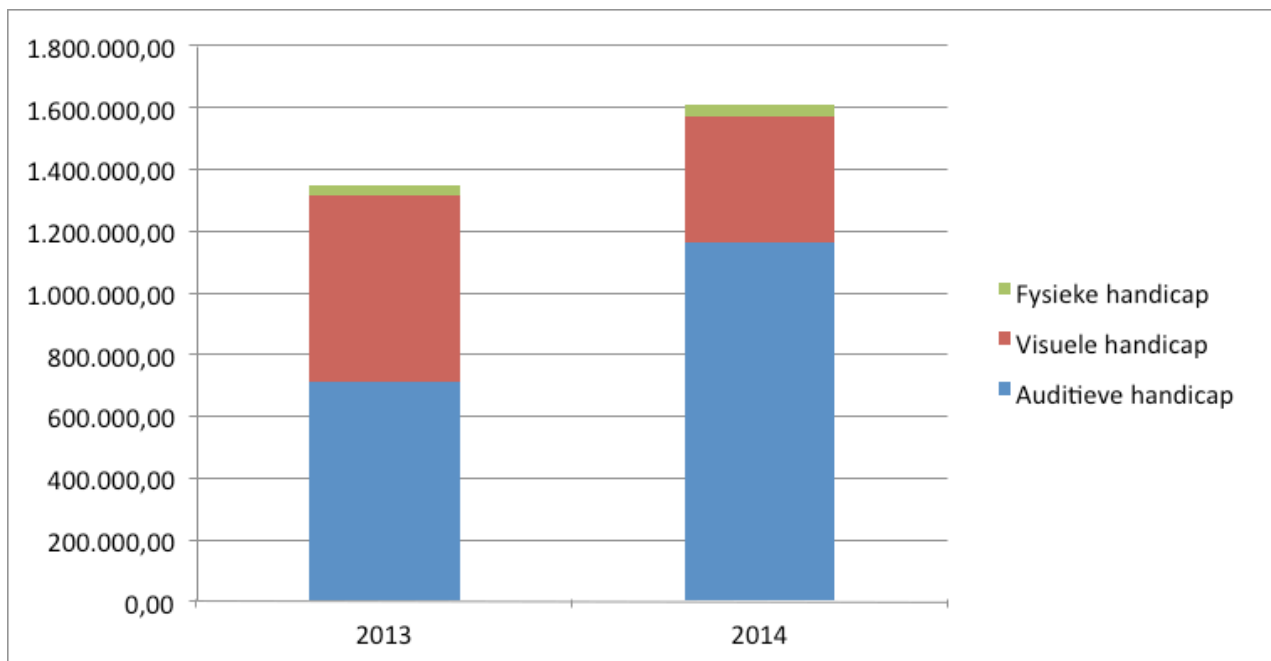
Van het totale krediet voor 2013 werd 41,4% besteed aan speciale onderwijsleermiddelen (exclusief tolkuren). 45,5% van het krediet ging naar de tolkondersteuning. In de praktijk werd dat volledig besteed aan schrijftolkondersteuning, omdat de kredieten voor tolkondersteuning Vlaamse Gebarentaal al in 2012 werden vastgelegd. De resterende 13,1% van het totale krediet werd niet benut. In 2013 moest er immers geen budget uitbesteed worden aan tolkondersteuning Vlaamse Gebarentaal door het subsidiebesluit dat in 2012 werd afgesloten met het CAB voor de schooljaren 2012-2013 en 2013-2014. Een voorschot van 90% werd uitbetaald in 2012. Het saldo wordt vereffend in 2014.

Van het totale krediet ging in 2014 28,1% naar de speciale onderwijsleermiddelen (exclusief tolkuren). De resterende 71,9% werd besteed voor de tolkondersteuning. Het beschikbare krediet werd dit jaar met 6% overschreden.

3. Gebruik van het krediet per doelgroep

Gebruikt krediet naar doelgroep voor de kalenderjaren 2013 en 2014

Doelgroep	2013		2014	
	Gebruikt krediet	% van het totale krediet	Gebruikt Krediet	% van het totale krediet
Auditieve handicap	€709.331,68	46%	€1.163.673,50	76%
Visuele handicap	€604.407,33	39%	€409.225,62	27%
Fysieke handicap	€36.205,02	2%	€40.491,47	3%
Totaal	€1.346.583,74	87%	€1.613.390,59	106%
Niet gebruikt krediet	€202.416,26	+13%	-	-
Te veel gebruikt krediet	-	-	€91.390,59	-6%
Totaal	€1.549.000,00	100%	€1.522.000,00	100%

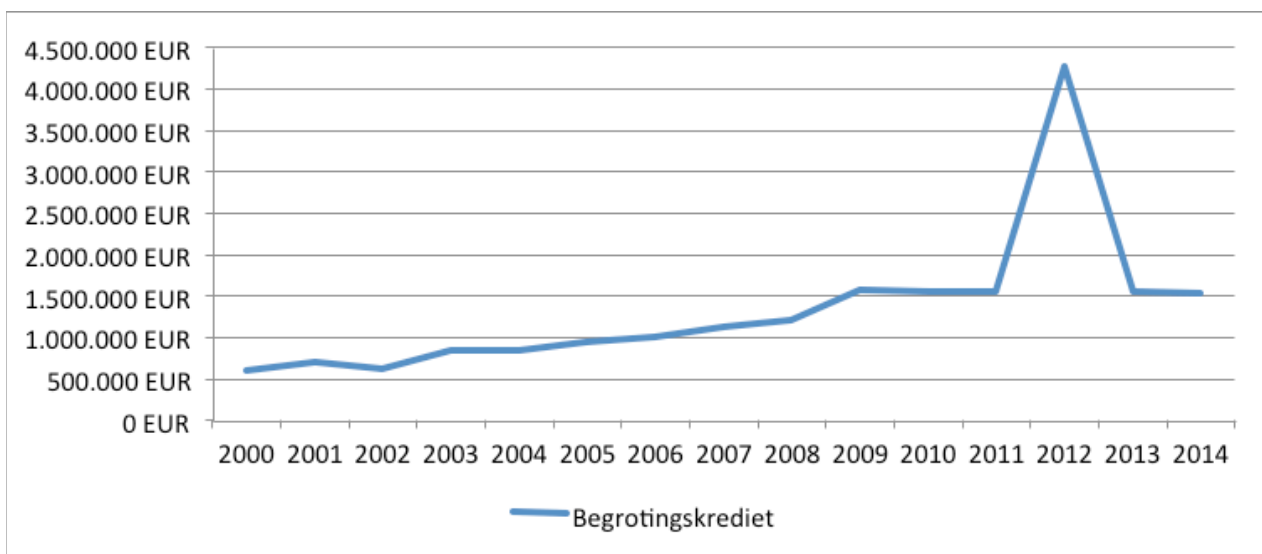
Figuur 9: Effectief gebruikt krediet in 2013 en 2014 per doelgroep

Uit de tabel en de figuur blijkt dat in 2013 en 2014 het grootste deel van het totale krediet besteed werd aan de ondersteuning van leerlingen, studenten en cursisten met een auditieve handicap. Het grootste deel van dat budget ging, ondanks het extra budget dat in 2012 werd vrijgemaakt, zoals de voorgaande jaren naar de financiering van tolken Vlaamse Gebarentaal en schrijftolken. Het extra budget dat in 2012 werd vrijgemaakt voor tolkondersteuning voor de schooljaren 2012-2013 en 2013-2014 zit niet in deze cijfers vervat.

In 2013 ging 39% van de middelen voor speciale onderwijsleermiddelen naar aanpassingen van lesmateriaal (voornamelijk omzettingen in braille en grootletterdruk) en hulpmiddelen (zoals leesloepen en brailleleesregels) voor personen met een visuele handicap. In 2014 daalde dat naar 27% van de middelen.

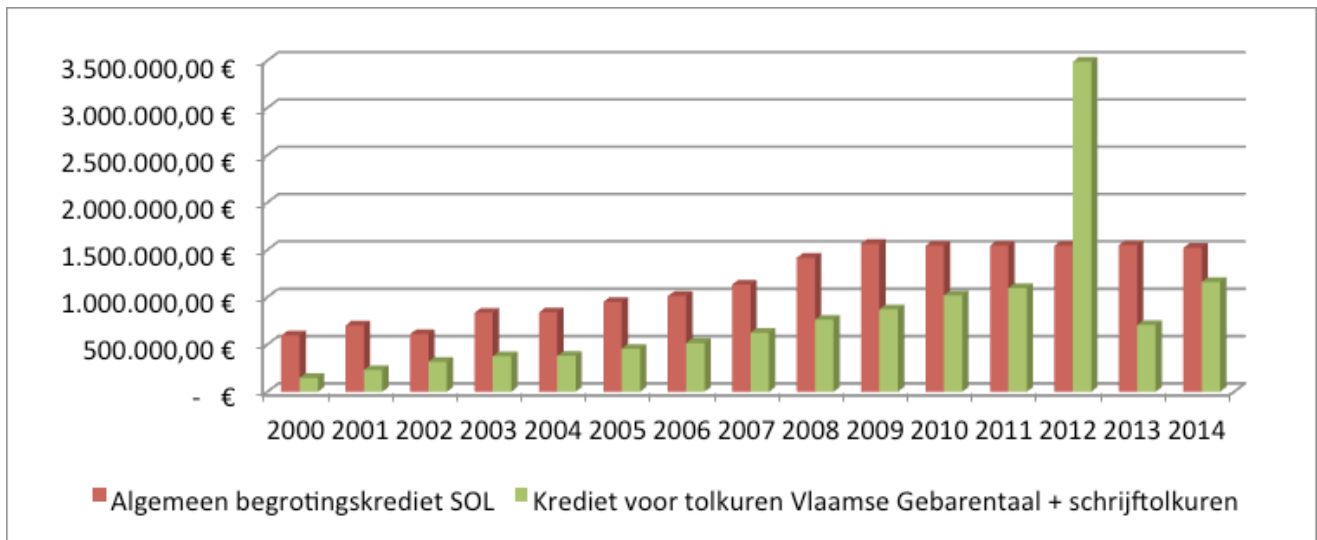
De hulpmiddelen die worden toegekend ter ondersteuning van leerlingen en studenten met een fysieke handicap (voornamelijk aangepaste tafels en stoeltjes in het lager onderwijs) vertegenwoordigen een klein deel van het totale krediet, nl. 2% in 2013 en 3% in 2014. Voor deze doelgroep worden ook veel hulpmiddelen gerecupereerd, waardoor bij een toekenning niet noodzakelijk nieuwe hulpmiddelen aangekocht hoeven te worden.

4. Evolutie van de beschikbare middelen

Figuur 10: Globaal overzicht

Het beschikbare krediet is de laatste 15 jaar bijna constant gestegen met amper twee dalingen tussen 2001 en 2002 en een kleine daling tussen 2009 en 2010 (het verbruikte krediet is in deze laatste periode weliswaar toegenomen). In 2012 was er een sterke stijging te wijten aan het extra krediet dat gecreëerd werd voor de tolkuren Vlaamse Gebarentaal en schrijftolkuren. In 2013 zet de trend van het beschikbare krediet van 2011 verder. In 2014 volgt een minieme daling.

Figuur 11: Algemeen begrotingskrediet SOL vs. krediet voor tolkondersteuning

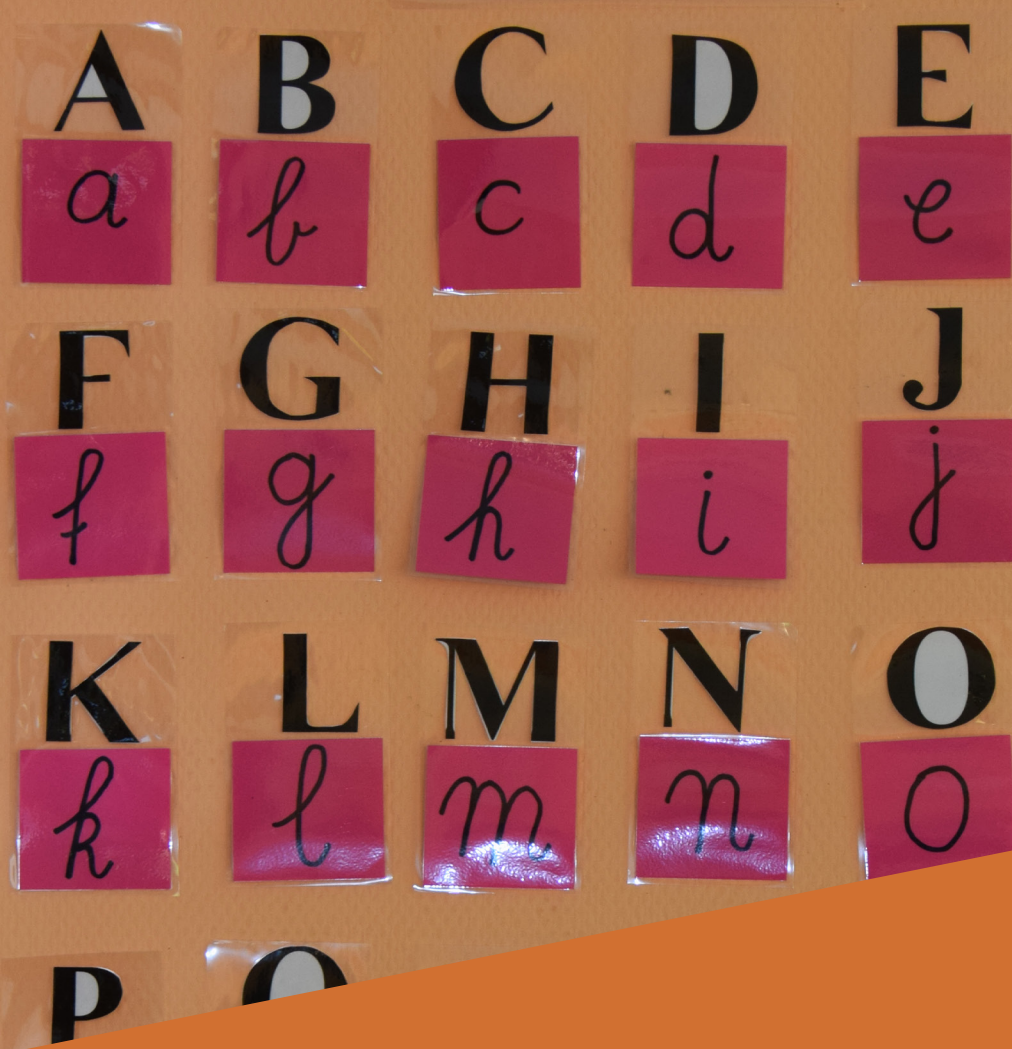
Ook het krediet dat wordt gebruikt voor tolkuren Vlaamse Gebarentaal en schrijftolkuren nam doorheen de jaren meestal toe. In 2012 werden zelfs extra kredieten aangesproken om de verhoging van het aan tolkuren Vlaamse Gebarentaal tijdens de schooljaren 2012-2013 en 2013-2014 te kunnen financieren. Voor 2013 is in de grafiek een daling waarneembaar, omdat toen alleen krediet moest voorzien worden voor het financieren van schrijftolkuren.

5. Recuperaties apparatuur

Hulpmiddelen die werden toegekend ten behoeve van een bepaalde leerling en die door die leerling niet langer worden gebruikt, worden opnieuw ter beschikking gesteld van het Beheerscomité Speciale Onderwijsleermiddelen. Die hulpmiddelen worden gerecupereerd en kunnen daarna opnieuw van nut zijn voor andere leerlingen in een gelijkaardige situatie.

Gerecupereerde middelen		
	2013	2014
Aantal	138	87
Aangevraagd ter waarde van*	€ 85.314,96	€ 41.181,66

* D.w.z. hoeveel deze toekenningen zouden bedragen als werd overgegaan tot nieuwe aankoop van het hulpmiddel (of uitgave).

Beheerscomité
Speciale Onderwijsleermiddelen

Het beheerscomité Speciale Onderwijsleermiddelen onderzoekt bepaalde aanvragen tot financiering van speciale onderwijsleermiddelen en neemt een beslissing over de al dan niet toekenning ervan.

Het comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van de onderwijsadministratie, de onderwijsinspectie, de drie GON-netcoördinatoren en een vertegenwoordiger van de minister van Onderwijs en van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap.

Het comité kwam in 2013 zes keer samen. Op 17 oktober 2013 bracht het Beheerscomité een bezoek aan het DIATH, Dienst Informatie en Advies Technische Hulpmiddelen, van het Sint-Lodewijk in Wetteren. In 2014 kwam het comité vier keer samen.

Als gevolg van de delegatie van beslissingsbevoegdheid van het Beheerscomité naar de cel Speciale Onderwijsleermiddelen van AgODi werden in 2013 736 aanvragen door de cel Speciale Onderwijsleermiddelen behandeld. Zeventien aanvragen werden behandeld op het beheerscomité voor een bedrag van 15.433,38 euro. In 2014 werden 584 aanvragen behandeld door de cel Speciale Onderwijsleermiddelen. Zeven aanvragen werden behandeld op het beheerscomité voor een bedrag van 1.392,43 euro.

Conclusies en beleidsaanbevelingen

- De grote conclusies en trends die ook uit de cijfers van eerdere jaarverslagen bleken, zetten zich ook in 2013 en 2014 voort. Zo zien we dat de evolutie van de aanvragen en aanvragers eenzelfde stramien volgt als eerder en dat de verdeling van de beschikbare middelen over de doelgroepen min of meer constant blijft (los van de stijging van de middelen voor tolkondersteuning): de grootste hap gaat naar de leerlingen met een auditieve beperking, gevolgd door leerlingen met een visuele beperking. Het deel van de middelen dat jaarlijks wordt besteed aan leerlingen met een fysieke beperking is in vergelijking met de andere groepen heel beperkt.
- Door de grote vraag naar tolkondersteuning werd in 2012 een extra inspanning geleverd om aan deze nood van leerlingen, studenten en cursisten met een auditieve handicap tegemoet te komen. Door een extra budgettaire inspanning was er een enorme stijging van de beschikbare tolkuren en kon aan de aanvragen maximaal tegemoetgekomen worden.

Het is belangrijk dat deze mate van ondersteuning ook de komende jaren gegarandeerd blijft. Daarvoor zal enerzijds de procedure voor de aanvraag en toekenning van tolkuren onder de loep genomen worden om ze waar mogelijk te optimaliseren, zodat de beschikbare middelen maximaal benut kunnen worden. Mogelijk zal er daarnaast ook extra krediet voor de tolkondersteuning nodig zijn, nu de bestaande overeenkomst met het CAB (die gefinancierd werd vanuit extra middelen) afloopt. AgODi wil dat in elk geval aanbevelen.

- Op 21 maart 2014 werd een belangrijke stap gezet om het onderwijs meer inclusief te maken voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Het Vlaams Parlement stemde het M-decreet. 'M' staat voor maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en schrijft expliciet een recht op redelijke aanpassingen in voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in het gewoon onderwijs.

Er is bewust gekozen voor een geleidelijke invoering van de maatregelen vanaf het schooljaar 2015-2016. Leerlingen die voorafgaand aan dat schooljaar al in het buitengewoon onderwijs zijn ingeschreven, kunnen hun traject afwerken in het buitengewoon onderwijs. De verwachting is dat door de maatregelen minder kinderen naar het buitengewoon onderwijs zullen gaan. De middelen die daardoor vrijkomen, worden opnieuw ingezet voor de ondersteuning van leerlingen met specifieke behoeften. Zo wil de overheid de expertise in de scholen voor buitengewoon onderwijs delen met het brede onderwijsveld.

We zullen goed moeten monitoren wat de impact van het M-decreet is op de speciale onderwijsleermiddelen, zowel naar aantal aanvragen als naar aanvragers (doelgroep) en aard van de hulpmiddelen die worden gevraagd. Er zal goed opgevolgd worden of er bijstellingen nodig zijn qua regelgeving, procedures of budget.

